

MAAK JE
€RFGENAMEN
GELUKKIG!

Bart Chiau en Kurt De Sager

MAAK JE €RFGENAMEN GELUKKIG!

Alles over je successieplanning

P E L C K M A N S

Inhoud

Inleiding	11
1 Het plannen van je nalatenschap	13
1.1. Praten helpt	13
1.2. Hoe werkt successieplanning?	15
1.3. Erven even belangrijk als werken	21
1.4. Hoe maak ik een successieplan op?	23
1.5. Hoe bepaal ik de waarde van mijn bezittingen?	26
1.6. Kan ik zwart geld regulariseren?	29
2 Zorgvolmacht	31
3 Wat als je niets doet?	37
3.1. Zo werkt het wettelijk erfrecht	37
3.2. Het wettelijk erfrecht van mijn partner	44
4 Hoeveel erfbelasting moeten mijn erfgenamen betalen?	55
4.1. Tarief echtgenoot, samenwonende of familielid in rechte lijn	56
4.2. Tarief broers en zussen	62
4.3. Tarief andere personen	63
4.4. Wat met de gezinswoning?	67
4.5. Vlaamse erfbelasting: wat brengt de toekomst?	69
5 Digitale erfenistools	70
5.1. Erfenissimulator van Wikifin	70
5.2. ERFonline	72
5.3. Digitaal overlijdensplatform	76

6	Hoe maak ik een testament?	77
6.1.	Wie kan een testament maken?	78
6.2.	Welke soorten testamenten bestaan er?	78
6.3.	Kan ik met een testament alles aan om het even wie nalaten?	81
6.4.	Hoe optimaliseer je je testament?	86
7	Gesplitste aankoop	96
8	Wat met mijn nalatenschap in een digitale wereld?	99
8.1.	Digitale kluis	99
8.2.	Sociale media	105
8.3.	Cryptowallets	109
8.4.	Checklist voor je digitale nalatenschap	110
9	Welke soorten schenkingen bestaan er?	115
9.1.	Wie kan een schenking doen?	120
9.2.	Welke soorten schenkingen bestaan er?	120
9.3.	Welke voorwaarden kan ik koppelen aan een schenking?	139
9.4.	Erfovereenkomst	150
10	Mijn familiebedrijf overlaten	153
11	Erfenis regelen via je huwelijkscontract	156
11.1.	Huwelijksvermogensstelsels	157
11.2.	Hoe kan ik met mijn huwelijkscontract aan successieplanning doen?	164
12	Beding van aanwas	173
12.1.	Registratiebelasting	174
12.2.	Kanscontract	175
12.3.	Aanwasbeding of testament?	178
12.4.	Wat bij gehuwden en wettelijk samenwonenden?	181
13	Nut van verzekeringen	182
13.1.	Levensverzekering	182
13.2.	Successierechten- of erfbelastingverzekering	192

13.3. Groepsverzekering	194
13.4. Vennotenpolis	195
13.5. Uitvaartverzekering	196
 14 Nalatenschappen met een bijzonder karakter	 200
14.1. Hoe kan ik iets nalaten aan een goed doel?	203
14.2. Successieplanning voor zorgpersonen	205
14.3. Successieplanning voor huisdieren	207
14.4. Emotionele goederen nalaten	209
14.5. Grensoverschrijdende nalatenschap	210
14.6. Andere culturen	213
 15 Tien tips om (één van) je kinderen te onterven	 214
 16 Singles	 219
16.1. Nalatenschap	219
16.2. Alleenstaande ouder en voogdijschap	220
 17 Structuren voor successieplanning	 223
17.1. Maatschap	223
17.2. Stichting	225
17.3. Beheersvolmacht	226
17.4. Patrimoniumvennootschap	226
 18 Wilsbeschikking	 228
18.1. Euthanasie	234
18.2. Negatieve wilsverklaring	237
 19 Last minute successieplanning	 241
 20 Ben je overtuigd?	 244
 Bijlage	 247

*'We make a living by what we get,
but we make a life by what we give.'*

Sir Winston Churchill

Inleiding

Mij zal dat nooit overkomen... Toch? Tot het wel gebeurt. Een familieruzie over je erfenis, een onverwacht hoge successiefactuur voor je erfgenamen. Of je staat daar, midden in een uitvaartplechtigheid, met het vastbesloten gevoel: zo wil ik mijn afscheid absoluut niet.

Er is één ding dat we in onze praktijk keer op keer zien: mensen denken dat het allemaal vanzelf wel goed komt. Maar de werkelijkheid is vaak anders. Een feitelijk samenwonende partner zonder eigendomsrechten in de gezinswoning staat ineens op straat. Pluskinderen erven niets van hun plusouder. Een hond belandt in het asiel na het overlijden van zijn baasje. Of de unieke verzameling oude postkaarten... weg, bij het grof huisvuil.

Waarom wachten tot het te laat is? Dit boek is een warme uitnodiging en een wake-upcall. We willen je laten zien hoe iedereen met enkele eenvoudige en goedkope technieken rust en duidelijkheid kan brengen. Het gaat niet alleen om successieplanning en het beperken van erfbelasting, maar om een diepere reflectie op jouw levenseinde. Wie wil je beschermen? Naar wie moet jouw nalatenschap gaan? Wie zorgt er voor je huisdier? Wil je je lichaam schenken aan de wetenschap, uitgestrooid worden in de bergen, of je uitvaart tot in de puntjes regisseren?

Vandaag beschikken we over heel wat digitale tools die we kunnen inzetten bij onze successieplanning. We staan onder meer stil bij het nut van een digitale kluis en hoe je roerend goed makkelijk digitaal kunt schenken.

We laten je niet verdwalen in een juridische jungle. Hoe kun je successiestress vermijden? De bedoeling is vooral om concrete handvaten te bieden over hoe je je successieplanning het best in handen kunt nemen, met de focus op Vlaanderen. Je krijgt heldere, begrijpbare voorbeelden, praktische tips en concrete technieken waarmee je meteen aan de slag kunt.

We willen notaris Frederik Vandenbriële graag bedanken voor de constructieve feedback die hij met ons deelde.

Welkom in een boek dat verder kijkt dan de dood. Het draait niet om het einde, maar om het leven dat je nog voluit mag leiden.

Dit boek brengt je gemoedsrust. Wie wil dat nu niet? Rust in je hoofd draagt bij tot je geluk en dat is precies wat wij je wensen.

We wensen je nog een lang en gelukkig leven toe!

Bart Chiau en Kurt De Sager

Wetgeving staat nooit stil en wetten ondergaan voortdurend wetswijzigingen. Mocht het nodig zijn om de informatie in dit boek aan te vullen ten gevolge van wetswijzigingen, dan kunt u die informatie raadplegen via deze QR-code.

1

Het plannen van je nalatenschap

1.1. Praten helpt

Praten over de dood is niet altijd eenvoudig. Bij een plots overlijden is er zelfs geen tijd om erover te praten of je komt voor een voldongen feit te staan dat je niet lang meer te leven hebt. Voor je gemoedsrust is het beter dat je op voorhand al eens nadenkt over wat jij wilt, hoe je je eigen begrafenis zou regelen of hoe je je bezittingen wilt verdelen.

Het gesprek over de nalatenschap aangaan is niet altijd eenvoudig, zeker wanneer (groot)ouders nog volop genieten van een goede gezondheid. Toch kan een open en eerlijke dialoog veel rust brengen, zowel voor jezelf als voor hen. Het geeft iedereen de ruimte om bewuste keuzes te maken en onaangename verrassingen te vermijden. Wacht niet met dat gesprek tot het code rood is. Een tijdige en proactieve benadering is altijd beter dan uitstel. Door het onderwerp op een rustige manier aan te kaarten, krijgt iedereen de kans om te reflecteren en in overleg beslissingen te nemen. Zo'n gesprek vraagt tijd, begrip en een ontspannen sfeer. Een wandeling, een lunch of een ander informeel moment kan een ideaal kader bieden. Vaak is er ook een natuurlijk aanknopingspunt, een artikel in de media, een recente gebeurtenis in je omgeving, of een veranderende gezondheidstoestand. Start eventueel met praktische zaken: waar belangrijke documenten worden bewaard, wie de contactpersonen zijn in geval van nood, of er een testament of zorgvolmacht bestaat. Van daaruit groeit het gesprek vaak vanzelf. Bovendien speelt de sociale context ook een rol. Mensen worden geprikkeld wanneer ze horen dat familie of vrienden hun planning al hebben geregeld.

Je hebt roerende en onroerende goederen, maar je hebt ook persoonlijke zaken die je wilt nalaten aan iemand zonder dat deze een specifieke geldwaarde hebben,

maar die voor jou een speciale betekenis hebben. Die ene ring die je nog van je oma hebt, die je nauw aan het hart ligt en die je wilt nalaten aan je enige kleindochter terwijl je nog drie kleinzonen hebt. Als je dat wilt doen, dan kan dat, dat is je eigen keuze. Moet je dit verzwijgen en pas na je overlijden laten weten in een testament? Dat kan, maar het is opportuun om je partner, kinderen en kleinkinderen al op voorhand op de hoogte te brengen van wat jij wilt. Probleem is dat veel mensen hun kinderen en kleinkinderen heel veel beloven over wat ze zullen krijgen na hun overlijden. Beloven is natuurlijk niet voldoende, je moet het daadwerkelijk op papier zetten. De verdeling van goederen gebeurt bij een overlijden niet op emotionele basis.

Voorbeeld

Emma is feitelijk samenwonend met Arne. Ze kopen samen een auto en de auto wordt ingeschreven op naam van Arne. De aankoopfactuur van de nieuwe wagen staat enkel op naam van Arne. Na een jaar komt Arne plots te overlijden. Emma is emotioneel kapot. Ze blijft met hun auto rijden. Plots staan de ouders van Arne aan de deur, ze vragen de sleutels van de auto. Omdat zij de wettelijke erfgenamen zijn, willen zij de auto gebruiken. Ofwel moet Emma de auto overkopen. Het klinkt logisch dat de auto automatisch naar Emma zou gaan als partner van Arne, maar zo logisch is dat niet. Als je niets geregeld hebt, erf je als feitelijk samenwonende partner totaal niets. Het is belangrijk om in zo'n situatie iets op papier te zetten of langs te gaan bij een notaris.

Je kunt ook al eens nadenken wat jij wilt: wil je begraven worden of gecremeerd? Misschien wil je iets heel specifiek? Waarom geen open gesprek met je partner en kinderen aangaan? Vooraf het gesprek durven te voeren, kan veel problemen, twijfels en ruzies vermijden bij je nabestaanden. Het verlies van een dierbare is emotioneel altijd zwaar. Waarom al niet vooraf een aantal keuzes vastleggen? Bij een overlijden komt er immers heel wat kijken. Een voorafgaand gesprek maakt het nemen van beslissingen voor de nabestaanden veel eenvoudiger.

Met nu al na te denken over de dood help je je nabestaanden. Op die manier bescherm je je dierbaren. Veel mensen stellen het regelen van hun nalatenschap uit, simpelweg omdat het een lastig en gevoelig onderwerp is. Maar juist door er op

tijd over te praten, geef je je dierbaren rust en duidelijkheid. Het is misschien wel de meest liefdevolle en zorgzame stap die je kunt zetten voor degenen die achterblijven. Zou het niet leuk zijn dat je kinderen bij je overlijden kunnen zeggen: 'Onze mama of papa heeft dat allemaal goed geregeld'?

1.2. Hoe werkt successieplanning?

Als je je nalatenschap zelf in handen wilt nemen of erfbelasting wilt besparen, moet je aan successieplanning doen. Als je op tijd structuur aanbrengt in je nalatenschap, help je voorkomen dat je nabestaanden naast hun verdriet ook nog eens financiële stress ervaren. Door vooruit te denken, kun je bovendien flink besparen op belastingen. Een beetje planning nu maakt straks een groot verschil. Successieplanning bestaat uit een burgerrechtelijk en een fiscaal luik. In het burgerrechtelijk luik bepaal je wie je wilt beschermen na je overlijden: je partner, je kinderen, de kinderen van je partner, een vriend, een goed doel... In het fiscale luik meet je de belastingdruk op je nalatenschap en probeer je deze te beperken. Een goede successieplanning zoekt een compromis tussen bescherming en besparing op erfbelasting. Je mag je niet blindstaren op het vermijden van erfbelasting. Je moet ook nagaan wie je wilt dat je bezittingen na je overlijden zal ontvangen. Mensen beperken zich bij successieplanning vaak tot louter het fiscale luik, maar dat kan gevaarlijk zijn. Hoe kun je hoge erfbelasting vermijden en toch nog voldoende controle behouden over wat er zal gebeuren met je nalatenschap? Naast fiscale en financiële factoren spelen ook familiale en emotionele aspecten een belangrijke rol bij successieplanning. Vaak is het niet eenvoudig om te weten waar je prioriteit moet aan geven. Slim plannen doe je niet met deadlines of stress in je nek. Je doet het met ademruimte. Tijd om na te denken, te kiezen wat echt bij je past, en je plannen stap voor stap vorm te geven. Zonder zorgen, met flexibiliteit. Zodat je later nog kunt bijsturen als het leven anders loopt. Voor jezelf en voor wie je lief is.

Mensen stellen zich heel wat vragen bij het plannen van hun nalatenschap:

- Kan ik één van mijn kinderen onterven?
- Kan ik mijn pluskind opnemen in mijn nalatenschap en gelijkstellen aan mijn eigen kinderen?

- Ik wil schenken aan mijn kinderen en kleinkinderen, maar wat als ik zelf niet over voldoende middelen beschik voor mijn oude dag?
- Wanneer wordt een cadeau een schenking?
- Op welke leeftijd begin ik het best te schenken?
- Wat erft mijn samenwonende partner op basis van het wettelijk erfrecht?
- Moet ik voor een testament altijd langsgaan bij een notaris?
- Is het voor de erfenis beter dat we trouwen?
- Hoe regel ik mijn digitale nalatenschap?
- Is het voor mijn erfenis niet beter dat ik naar het buitenland verhuis?
- Hoe regel ik dat mijn minnares een deel van mijn vermogen kan erven?
- Hoe laat ik iets na aan een goed doel?
- Hoe draag ik mijn bedrijf over aan mijn kinderen?
- ...

Successieplanning is niet louter het voorrecht van grote vermogens en beperkt zich niet tot mensen met een uitgebreid vastgoedpatrimonium of een immense beleggingsportefeuille. Successieplanning is iets waar de meeste mensen zich niet zo graag mee bezighouden. Nadenken over wat er met je bezittingen zal gebeuren na je overlijden is niet altijd de meest aangename gedachte. Het taboe rond overlijden, vermijdingsgedrag en emotionele terughoudendheid bemoeilijken het nemen van concrete actie. Naarmate de leeftijd toeneemt, groeit het bewustzijn. Pas als mensen geconfronteerd worden met verlies komen ze echt in beweging. Maar het taboe rond het plannen van de nalatenschap verdwijnt stilaan. Het maatschappelijk bewustzijn rond overlijden, financiële bescherming en levensplanning neemt toe. De COVID-19-pandemie heeft deze problematiek ook meer bespreekbaar gemaakt.

Wie een heel leven lang hard heeft gewerkt, verdient het om van een zalige oude dag te genieten. Daarom is het belangrijk om het onderwerp bespreekbaar te maken en nu al eens rustig na te denken over je successieplanning. Het is opvallend dat ook de jongere generatie steeds vaker wakker ligt van haar erfenis. Iedere belangrijke stap in het leven, zoals samenwonen, trouwen, een huis kopen, kinderen, een zaak starten, een echtscheiding of relatiebreuk... heeft invloed op de verdeling van het vermogen.

Successieplanning is niet iets waar je enkel op oudere leeftijd moet bij stilstaan. Je kunt plots overlijden. Daarom moet je je de vraag durven te stellen wat er met je vermogen zou gebeuren als je morgen plots zou overlijden. Ook voor jonge koppels

kan successieplanning belangrijk zijn. Successieplanning begint bij het samenwonen. In eerste instantie willen koppels elkaar beschermen. Planning is belangrijk bij de aankoop van de eerste woning of bij het opmaken van een huwelijkscontract bij de notaris. Elkaar beschermen is noodzakelijk, anders loop je het risico geconfronteerd te worden met de familie van je partner als je geen kinderen hebt.

Belangrijk is dat je successieplanning niet te lang uitstelt. Je mag niet wachten tot je heel erg ziek of dement bent, want dan is het te laat. Aan de andere kant moet je je ook de vraag stellen wat er zal gebeuren als je nog heel lang leeft. Heb je voldoende spaargeld om na je pensioen je levensstandaard te kunnen behouden als je heel oud zou worden? Wat als je zorgbehoevend wordt? Heb je voldoende spaarmiddelen om de zorgkosten te financieren? De kostprijs van een rust- en verzorgingstehuis (RVT) loopt steeds verder op. De sociale zekerheid staat zwaar onder druk. Successieplanning betekent ook dat je niet te veel mag wegschenken, zeker in een periode waar er nog amper intresten zijn op spaarrekeningen. De angst om niet meer rond te komen leeft bij veel mensen. Dat is volkomen terecht, want we leven steeds langer. Dat noemt men het 'langlevenrisico'. Je mag enkel wegschenken wat je absoluut niet meer nodig hebt. Als er voldoende andere inkomsten zijn, zoals pensioen en huurinkomsten, is kapitaal minder belangrijk.

Met een goed plan weet je tijdens je leven perfect hoe je nalatenschap zal worden verdeeld en vermijd je dat je erfgenamen te hoge erfbelasting zullen moeten betalen. Je moet bij successieplanning open kaart spelen, zodat moeilijkheden en discussies met familie en erfgenamen worden vermeden. Door op voorhand alles goed te plannen vermijd je deze problemen. Planning betekent dat je ook rekening houdt met de gevoeligheden binnen de familie. Erfeniskwesties leiden vaak tot hoogoplopende ruzies of zelfs een definitieve breuk met familieleden. De emotionele factor speelt een niet te onderschatten rol. Erfeniskwesties en successieplanning worden daarom vaak geassocieerd met iets negatiefs. Met erfenisplanning zul je op een duurzame manier je vermogen overdragen naar de volgende generatie. Het gaat over meer dan wat op je rekeningen staat. De planning omvat eventueel ook een woning, bezittingen met een emotionele waarde, een familiebedrijf, een opbrengsteigendom, een verzameling...

Als je iets schenkt of nalaat aan iemand, moet je ook bekijken of dat geen negatieve gevolgen heeft voor de begiftigde in kwestie. Misschien geniet de begiftigde van sociale voordelen of woont die in een sociale woning en komen deze voordelen op het spel te staan door de schenking of de erfenis. De begiftigde kan de schenking ook weigeren of de nalatenschap verwerpen.

Een successieplan opstellen gebeurt niet eenmalig. Het moet op regelmatige basis geëvalueerd en bijgestuurd worden in functie van je financiële en familiale situatie, wetgevende initiatieven of fiscale beleidswijzigingen. De fiscale behandeling van successieplanningstechnieken wordt in belangrijke mate beïnvloed door beleidskeuzes op Vlaams niveau. Successieplanning kan eenvoudig zijn voor een kinderloze vrijgezel met een beperkt inkomen, maar steeds vaker zien we complexe gezinssituaties waarbij bijvoorbeeld binnen een nieuw samengesteld gezin elk van de partners kinderen heeft uit vorige relaties en ze samen ook nog kinderen hebben. Je erfenis regelen als nieuw samengesteld gezin is een must, want de focus van het wettelijk erfrecht ligt nog steeds bij gehuwde koppels met gemeenschappelijke kinderen. Daarnaast kan je financiële situatie wijzigen doordat je meer gaat verdienen of bijvoorbeeld een erfenis of schenking van je ouders krijgt. Je successieplanning moet je persoonlijke situatie op de voet volgen en mag niet statisch zijn. Je onderwerpt je successieplan het best om de zoveel jaar aan een grondige onderhoudsbeurt, bijvoorbeeld om de vijf jaar. Ook bij een ingrijpende wijziging tijdens je levensloop is een herziening van je planning aan te raden. Door de steeds wijzigende wetgeving is het jammer genoeg niet altijd eenvoudig om je nalatenschap goed te plannen. Door een regelmatige update ben je er zeker van dat je plan nog past bij de laatste regels en bij je huidige gezinssituatie. Hierin moet je wat tijd investeren, maar het levert jou en je geliefden gemoedsrust op. Deze materie is heel complex, waardoor het al niet onmiddellijk uitnodigt om daar grondig en regelmatig mee bezig te zijn. Mensen hebben vaak een desinteresse in deze materie met alle gevolgen van dien.

Het loont zeker de moeite om tijd te maken om aan successieplanning te doen. Je staat even stil en denkt na wie je wilt beschermen na je overlijden. Met een doordacht plan neem je je nalatenschap zelf in handen en beslis je zelf hoe je vermogen zal worden verdeeld. Bovendien kan een goed successieplan voor een aanzienlijke besparing op de erfbelasting zorgen voor je erfgenamen en conflicten tussen toekomstige erfgenamen vermijden. Een goed opgebouwd successieplan is een win-winsituatie voor jezelf en je erfgenamen. Je kunt beter op tijd beginnen na te denken over je nalatenschap en zelf al aan eerstelijns successieplanning doen. Complexiteit is geen garantie voor efficiëntie. Met enkele eenvoudige technieken die niet noodzakelijk veel geld kosten, kun je op het vlak van successieplanning al heel ver komen. Nadien kun je nog steeds een beroep doen op een notaris, een jurist, een financial planner of een andere expert.

In de huidige samenleving waar vermogens blijven groeien en de levensverwachting gestaag toeneemt, wordt de vraag 'Hoe kan ik mijn vermogen bewust, efficiënt en fiscaalvriendelijk doorgeven aan de volgende generatie?' relevanter dan ooit. Velen streven ernaar om een comfortabel leven te leiden, maar wat gebeurt er daarna?

Bij een betere successieplanning gaan gemoedsrust, bescherming en een voordelige factuur van erfbelasting hand in hand. De successieplanning moet aangepast zijn aan je individuele situatie. Het is belangrijk dat je je goed voelt bij je successieplanning. Je mag je niet blindstaren op ingenieuze technieken die enkel en alleen dienen om de erfbelasting buitenspel te zetten. Gezien de grote variatie aan familiale situaties, vermogensstructuren en persoonlijke voorkeuren, bestaat er geen universeel toepasbaar model.

Successieplanning is in België aan een sterke opmars bezig. Steeds meer mensen nemen proactief maatregelen om hun nalatenschap te regelen. Deze trend wordt niet alleen gedreven door de wens om de verdeling van zijn vermogen zelf in handen te nemen, maar men wil ook anticiperen op mogelijke gezondheidsproblemen in de toekomst en familiale conflicten voorkomen. Naarmate de leeftijd toeneemt, groeit het besef over het belang van een goed uitgewerkte successieplanning, maar je mag daar niet te lang mee wachten. Nu al nadenken over je erfenis geeft je gemoedsrust.

Bij successieplanning gaan bescherming en besparing van erfbelasting hand in hand.

Bescherming

Steeds vaker gaan mensen niet akkoord met hoe hun nalatenschap wordt verdeeld na hun overlijden. Als je niets onderneemt, gelden de regels van het wettelijk erfrecht. De wet bepaalt hoe je vermogen zal worden verdeeld onder je wettelijke erfgenamen. Wie gehuwd is en kinderen heeft, kan zich vaak verzoenen met de bepalingen van het wettelijk erfrecht. Maar meer en meer mensen willen zelf de verdeling van hun bezittingen na hun overlijden in handen nemen of willen het wettelijk erfrecht bijsturen. De wettelijke regels hebben doorheen de jaren niet altijd de maatschappelijke evoluties gevolgd of hinken sterk achterop. Er wordt te weinig rekening gehouden met de huidige maatschappelijke realiteit van intermenselijke relaties. Denk maar aan feitelijk en wettelijk samenwonenden, holebigezinnen, kinderloze koppels, stief- of pluskinderen, singles, patchwork of nieuw samengestelde gezinnen, triorelaties, polyamoureuze relaties, latrelaties, ... Zij maken zich zorgen over de bestemming van hun vermogen bij hun overlijden.

Een oplossing binnen het wettelijk erfrecht wordt niet altijd gevonden, omdat dit vooral gebaseerd is op traditionele gezinssituaties waarbij men gehuwd is en kinderen heeft. Vooral nieuw samengestelde gezinnen verwachten conflicten bij de verdeling van hun erfenis. Hier is het zoeken naar een evenwicht tussen bescherming van de partner en de rechten van de kinderen cruciaal. Denk bijvoorbeeld ook aan birdnesting, waarbij na een scheiding het niet de kinderen zijn die wisselen van woning, maar wel de ouders die elkaar gaan afwisselen in de woning van de kinderen. Hoe ga je dat vermogensrechtelijk regelen?

Relaties zijn ook niet meer zo hecht als vroeger. De familiale solidariteit wordt minder belangrijk in onze samenleving en het levenspad van mensen is veel complexer dan vroeger. Meer dan vroeger moeten mensen zichzelf en hun naasten beschermen omdat de wet dit niet of onvoldoende voorziet. Dat kunnen ze doen aan de hand van successieplanning.

Onze samenleving evolueert snel. Het traditionele gezin vormt niet langer de hoeksteen. Hoewel nieuwe relatievormen steeds zichtbaarder worden in onze maatschappij, blijven juridische kaders achter. Dat maakt het des te belangrijker om stil te staan bij de implicaties en de uitdagingen van deze nieuwe dynamieken. Floris is bijvoorbeeld getrouwd met Laura maar heeft ook een relatie met Elise en met Maarten. Alle betrokkenen zijn volledig op de hoogte en stemmen in met deze relatievorm. Hoe kun je in een dergelijke situatie de nalatenschap goed regelen? Of neem Alec, Joost en Tim, die als trouple (ménage à trois) samen gelukkig door het leven gaan. Hoe kunnen zij als feitelijk samenwonenden omgaan met de praktische en juridische gevolgen wanneer één van hen komt te overlijden? Het ontbreken van duidelijke wetgeving voor zulke relatievormen maakt dit een complex vraagstuk. Vooruitplannen is cruciaal. Het opstellen van een testament waarin alle wensen duidelijk worden vastgelegd, is essentieel. Ook kan een notariële akte en/of een samenlevingscontract helpen om afspraken te maken over eigendom(en) en om de rechten en plichten van alle betrokken partijen te verduidelijken. Door juridisch advies in te winnen en proactief maatregelen te nemen, kunnen complicaties worden voorkomen en kunnen ieders belangen worden beschermd.

Een polyamoureuze relatie is vaak moeilijk te plaatsen in een traditionele samenleving. Dit wordt nog ingewikkelder wanneer een van de partners overlijdt, omdat het erfrecht niet is afgestemd op deze vorm van samenleven. Het gebrek aan juridische erkenning kan leiden tot uitdagingen, een gebrek aan bescherming en onduidelijkheid voor de overgebleven partners. Het is daarom des te belangrijker

om tijdig afspraken te maken en maatregelen te treffen om de rechten en belangen van iedereen te waarborgen.

Besparing

Daarnaast kan de factuur van de erfbelasting hoog oplopen. Successierechten, of erfbelasting zoals dat in Vlaanderen heet, zijn belastingen die een erfgenaam verschuldigd is op het erfdeel dat hij ontvangt. Voor veel mensen voelt de erfbelasting onfair aan. Daarom heeft ze niet voor niets de bijnaam 'belasting op verdriet'. Mensen vinden dit vaak een onterechte belasting, omdat men al belasting heeft betaald op zijn inkomen tijdens zijn leven. Na het overlijden zijn de erfgenamen nogmaals belasting verschuldigd op wat de overledene hen nalaat. Het is dus als het ware een soort van vermogensbelasting. Daarom gaat men op zoek naar technieken om de erfbelasting te beperken of zelfs te vermijden. Veel mensen zijn van oordeel dat echtgenoten grotendeels samen hun vermogen opbouwen, wat het moreel en financieel oneerlijk maakt als er op het moment van overlijden nog eens erfbelasting op verschuldigd is.

Iedereen heeft baat bij enkele eenvoudige technieken om het heft zelf in handen te nemen en belasting te besparen. Er zijn tal van mogelijkheden om een opgebouwd vermogen op een fiscaal vriendelijke manier te laten vererven. Vermijd dat de erfbelasting die je nabestaanden moeten betalen een nachtmerrie maakt van jouw nalatenschap.

1.3. Erven even belangrijk als werken

Het financieel vermogen van de Belgische gezinnen blijft verder stijgen en bereikt recordhoogtes. De vermogens van de babyboomgeneratie (geboren in de periode 1946-1964) zorgen ervoor dat er steeds meer geld en onroerend goed kan worden doorgegeven aan de volgende generaties. De zogenaamde boomer is er één die vaak een aanzienlijk vermogen heeft opgebouwd. Dankzij de stijgende huizenprijzen en de economische welvaart is deze generatie dan ook één van de meest welvarende geworden. Daardoor kunnen veel mensen al comfortabel leven van een erfenis, soms zelfs zonder dat ze hoeven te werken. Er komt een lawine van erfenissen op ons af. De erfenisexplosie is een weerspiegeling van een rijk geworden, vergrijzende samenleving. Hieraan is ook een risico verbonden, namelijk het 'hangmatsyndroom'. Dat is het fenomeen waarbij kinderen na een schenking of erfenis hun studies of job beginnen te verwaarlozen omdat ze toch al binnen zijn.

De betekenis van erven wordt in de huidige samenleving steeds groter. Erven wordt bijna net zo belangrijk als werken. Men spreekt steeds meer van een 'erfocratie'. Deze term wordt gebruikt in veelal rijkere landen waar geërfd kapitaal steeds bepalender is voor de welvaart van het individu. Het woord verwijst naar een samenleving waarin macht, rijkdom en invloed voornamelijk worden doorgegeven via erfopvolging, in plaats van door persoonlijke verdiensten, talent of inspanningen.

Daarnaast speelt de factor homogamie een versterkende rol. Dat is het gegeven dat mensen met een vergelijkbare sociaaleconomische achtergrond met elkaar trouwen. Kinderen van vermogende ouders hebben niet alleen meer kans op financiële transfers, maar ook op toegang tot betere opleidingen, netwerken en carrièrekansen. Het resultaat is een cumulatief voordeel dat intergenerationele mobiliteit beperkt.

Nalatenschappen spelen een belangrijke rol in het waarborgen van financiële stabiliteit en het bereiken van levensdoelen. Voor veel mensen biedt een erfenis dan ook een unieke kans om dromen te realiseren. Erven vertegenwoordigt niet alleen een overdracht van vermogen van de ene generatie naar de andere, maar het fungeert ook als een belangrijke financiële springplank. Voor jongere generaties, die geconfronteerd worden met stijgende kosten van levensonderhoud, torenhoge huizenprijzen en een instabiele arbeidsmarkt, kan een erfenis het verschil maken tussen het bereiken van financiële onafhankelijkheid en het blijven worstelen om vooruit te komen. Het vermogen dat via een erfenis wordt doorgegeven, stelt mensen in staat om een huis te kopen, een bedrijf te starten, schulden af te lossen en dromen waar te maken. Het tijdig plannen en overdragen van een nalatenschap kan een wezenlijk verschil betekenen voor de toekomst van de volgende generaties. Het is die overdracht die ervoor zal zorgen dat de komende generaties goed voorbereid en ondersteund aan hun toekomst beginnen. Er wordt wel eens gezegd dat de eerste generatie creëert, de tweede beheert en de derde verteert.

Ondanks het feit dat werken nog steeds een centraal onderdeel vormt van ons leven, neemt het belang van erven duidelijk toe. Het wordt een belangrijke aanvulling op traditionele manieren om economische zekerheid te verkrijgen. Dat plaatst successieplanning en bewust omgaan met nalatenschappen in het middelpunt van een financieel gezonde toekomst. Voor burgers betekent dit nadenken over hoe zij hun vermogen doorgeven, terwijl beleidsmakers worden uitgedaagd om te overwegen hoe nalatenschappen eerlijk en efficiënt kunnen worden beheerd in een samenleving die voortdurend verandert. Kortom, erven wordt niet alleen een kwestie van financiële

overdracht, maar ook een sleutel tot het ondersteunen van de volgende generatie in een steeds complexere en veeleisendere wereld.

Het groeiende belang van erven benadrukt dan ook de noodzaak van een goede planning en voorbereiding. Successieplanning, zoals een schenking doen of een testament opstellen, wordt steeds belangrijker. Niet alleen om ervoor te zorgen dat vermogen efficiënt wordt verdeeld, maar ook om fiscale druk en mogelijke conflicten binnen families te voorkomen. Erfenissen brengen vaak complexe belastingregels met zich mee die een grote impact kunnen hebben op de nalatenschap en de erfenissen. Door vooruit te plannen, kunnen deze kosten worden beheerd en kunnen mensen hun vermogen optimaal doorgeven.

1.4. Hoe maak ik een successieplan op?

Een eenvoudig successieplan is gebaseerd op vier belangrijke vragen:

Stap 1: Waaruit bestaat mijn vermogen?

Vooraleer je kunt starten met successieplanning is een gedetailleerde financiële planning nodig. Je brengt je vermogen in kaart en maakt een vermogensbalans op. Dat is een overzicht van al je bezittingen en de bijhorende uitgaven.

- Waar ben je eigenaar van?
- Van welke goederen ben je volle eigenaar?
- Heb je ook het vruchtgebruik of de blote eigendom van bepaalde roerende of onroerende goederen of bezit je een goed in onverdeeldheid met andere eigenaars?
- Bezit je een gezinswoning, een appartement aan zee, een woning in de Ardennen, een andere eigendom, een studentenkamer, een bouwgrond, een garage...?
- Hoeveel staat er op je zichtrekening, spaarrekening, termijnrekening of effectenrekening?
- Heb je een levensverzekering of een groepsverzekering lopen?
- Welke andere roerende goederen bezit je, zoals de inboedel, een auto, een kunstcollectie...?
- Bezit je participaties in bedrijven?
- Heb je nog hypothecaire kredieten lopen?
- Heb je nog andere leningen lopen, bijvoorbeeld een autofinanciering of een persoonlijke lening?

Op die manier krijg je zicht op je totale vermogen, het actief (bezittingen) en het passief (schulden). Wat bij je overlijden netto overblijft (actief-passief), zal vererfd worden door je erfgenamen. Een vermogensstaat geeft je inzicht in de samenstelling van je vermogen en hoe dat verder kan groeien, door inkomsten of door sparen.

Vervolgens kun je een raming maken van welk kapitaal je nog nodig zult hebben na je pensioen. Bij je berekeningen ga je er best van uit dat je nog heel lang zult leven. Ga ervan uit dat je bijvoorbeeld 100 jaar zult worden en bereken hoeveel jaar je met pensioen zult zijn. Maak dan een raming van wat je per maand nodig hebt om je levensstandaard te behouden als je met pensioen bent.

Zal je wettelijk pensioen voldoende zijn om je levensstandaard te bewaren? Dankzij de overheidstool mypension.be krijg je een duidelijk zicht op wat je als wettelijk pensioen mag verwachten en wanneer je effectief met pensioen kunt gaan. Je krijgt ook een beeld van wat je al hebt gespaard aan aanvullend pensioen via je werkgever of je zelfstandige activiteit. Je moet de opbrengst van je beleggingen trachten in te schatten en rekening houden met de inflatie, dat is de stijging van de prijzen. Na je pensioen heb je meer tijd voor hobby's, uitstapjes, reizen... en dat kost veel geld. Misschien had je een auto, telefoon, laptop... via je werkgever of je zaak. Na je pensioen moet je dat zelf financieren. Ook de kosten voor verzorging zullen stijgen als je ouder wordt. Als je niet meer gaat werken en de kinderen zijn uit huis, vallen aan de andere kant dan weer een aantal kosten weg.

Voorbeeld

Karen gaat ervan uit dat ze op 67 jaar met pensioen zal gaan en dat ze 100 jaar oud zal worden. Dat betekent dat ze 33 jaar lang van een wettelijke pensioenuitkering zal genieten. Stel dat ze boven op haar wettelijk pensioen nog 1500 euro per maand nodig heeft om haar levensstandaard te behouden tijdens haar pensioen, dan moet zij op 67 jaar over een spaarpotje van 594 000 euro beschikken (33 jaar x 12 maanden x 1500 euro). Dit zonder rekening te houden met beleggingsopbrengsten en inflatie. Dit is een aanzienlijk kapitaal waar veel mensen zich niet van bewust zijn.

Enkel wat je nooit meer nodig zult hebben, kun je in principe nu al wegschenken.

Stap 2: Wie zijn mijn erfgenamen?

- Ben je alleen, gehuwd, wettelijk of feitelijk samenwonend?
- Voor welk huwelijksvermogensstelsel heb je gekozen?
- Heb je een huwelijkscontract?
- Heb je erfenisbeschikkingen opgenomen in je huwelijkscontract?
- Wie zijn je erfgenamen op basis van het wettelijk erfrecht?
- Heb je een testament opgemaakt dat afwijkt van het wettelijk erfrecht?
- Heb je tijdens je leven al aan iemand een schenking gedaan?
- Wie zijn je reservataire erfgenamen die je op basis van de wet niet volledig mag onterven?
- Wat zijn de gevolgen als ik vandaag plots zou overlijden?
- Beantwoordt wat je tot op vandaag hebt geregeld rond je nalatenschap aan je wensen?

Stap 3: Hoeveel erfbelasting moet er betaald worden?

Hoeveel erfbelasting zullen mijn erfgenamen verschuldigd zijn op wat ik hen nalaat op basis van het wettelijk erfrecht of op basis van bijvoorbeeld een testament?

Met de erfenissimulator van Wikifin kun je de verschuldigde successierechten simuleren en een schatting maken van de te betalen erfbelasting door je erfgenamen (zie verder).

Stap 4: Hoe kan ik gaan plannen?

Je kunt tijdens je leven een schenking van een roerend of onroerend goed overwegen. Je zou ook een testament kunnen opmaken. Dat heeft pas uitwerking bij je overlijden. Een testament kan steeds aangepast worden. Als je gehuwd bent, kun je erfenisbeschikkingen opnemen in je huwelijkscontract. Wat in het huwelijkscontract is opgenomen, primeert op het wettelijk erfrecht. Je kunt ook een beroep doen op een levensverzekering in het kader van je successieplanning. Het is belangrijk om je diverse handelingen binnen jouw planning zorgvuldig te documenteren en te onderbouwen binnen het kader van een legitieme successieplanning.